

دارالفنون

ادبيات و فلسفه و تاريخ و جغرافيا و ادبيات

فلسفه، اجتماعيات، تاريخ، جغرافيا، ادبيات

ایکي آمده بر نشر اولنور

مندرجات:

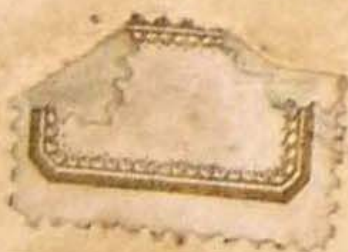
[محمد علی عینی]		شیخ ابراهیم حق
[نجیب عاصم]		الفبا من حقنده بعض ملاحظه لر
[عارف]		دولت عثمانیه نك تأسس و تقرری دورنده علم و علما
[اقمهارد اونغر]		« ته آروس » قایناغنده دارا « ستهله » سی
[وحید]		موزة هایونده اسکندر لحدی
[فائق صبری]		جغرافیائک علمی اصولاری
[احمد امین]		آمریقاده نورک مهاجرلری
[آورام غالاتی]		اجنبی خریطه لردن ممالک اسلامیة جغرافیا اسملرینک استنساخاً نقلی و حروف
		عربیة ایله اراءته سی مسئله سی

ترجمه قسمی

[احمد نعیم]		فلسفه نك یکی بر قاچ تعریفی
[خلیل نعمه اه]		روحیاتده اصول
		کتابیات تحلیلاری

استانبول — مطبعة عامره

۱۳۳۲ — ۱۳۳۴

الفبا مرتبه حقده بعض ملاحظه لر

الفبا رساله لر مرده كوريلن : ا ، ب ، ت ، ث ، ج ، ح ، خ ، د ، ذ ، ر ، ز ، س ، ش ، ص ، ض ، ط ، ظ ، ع ، غ ، ف ، ق ، ك ، ل ، م ، ن ، و ، ه ، ي ، ترتيبی بوتون الفبا لك اصلی اولان فنیکی ویا آرامی الفبا ترتینده دكلدر .

« حروف عربیه ، حروف ابجدیه دیه معروف اولان حرفلر در ، یعنی الفبا در . بونلر شمديکی ترتیبی اوزره دكل ایدی . بو ترتیب نصر بن عاصم و یحیی بن یعمر العدو اینکدر . عبدالملاک بن مروان زماننده یازی بی اصلاحه و حرکات ایله حروفی بربرندن تمیز ایتمه باشلانیدینی وقت بو ایکی ذات طرفندن بو ترتیب قبول ایدلمشدی . اوندن مقدم سریانی و عبرانی ترتیبی اوزره ایدی که ابجد هوز ترتیبدر [۱] » صوکره عروض عربی بی تصنیف ایدن امام خلیل « کتاب العین » آدی لغتنده حرفلری مخارج حروفه کوره شویله صیرهیه قویمشدی : ع ، ح ، ه ، خ ، غ ، ق ، ك ، ج ، ش ، ض ، ص ، س ، ز ، ط ، د ، ت ، ظ ، ذ ، ث ، ر ، ل ، ن ، ف ، ب ، م ، ا ، و ، ی [۲] .

نصر بن عاصم و یحیی بن یعمر ك ترتیبی محمد بن احمد الازهر « التذهیب » آدی قاموسنده قبول ایتمش و اوصورتله تعمیم ایلشدر . بو ترتیبده ذاتاً شكلاً باشقه بکزری اولیان و بوتون الفبا لرده باشده بولنان الفه باشده بر موقع تخصیص ایدلدیکی کبی ، (ب) ده موقع تاریخیسی اولان ایکنجیلکده براقلمش و فقط بوندن صوکره شکله بربرینه بکزه بر حرفلر طاقیم طاقیم صیره لاشدر ؛ حتی بو ترتیب و صیره ده و فقط ایکنجی درجه ده اوله رق مخارج حروفه ده رعایت کوسترلشدر . ایشه بوصورتله الفدن صوکره کلن (ب) حرفی باشده اولمق اوزره مشابهلری یاننه آلنه رق : ب ، ت ، ث ، طاقیمی ؛ (ب) دن صوکره کلن (ج) ایله ده مشابهلری برلشدر یله رك : ج ، ح ، خ طاقیمی ؛

[۱] مصطفی صادق الراعی : « تاریخ آداب العرب » ج ۱ ، ص ۱۰۱ .

[۲] مغاربه ده شو ترتیبی قبول ایتشلر در : ا ، ب ، ت ، ث ، ج ، ح ، خ ، د ، ذ ، ر ، ز ، ط ، ظ ، ك ، ل ، م ، ن ، ص ، ض ، ع ، غ ، ف ، ق ، س ، ش ، ه ، و ، لا ، ی .
[نعيم وعمر رضا بك افنديله عرض شكران ايلرم .]

(ج) دن صوکرہ کلن (د) ایلہدہ (ذ) و بونلرہ شکلا پک بکزرہ ین دیگر ایکی حرف برلشدیرلرک د، ذ، ر، ز طاقیمی تشکیل ایدلمش و بوندن صوکرہ طاقیملرک ترتیبندہ آرتیق قدم تاریخی دہ اہمال ایدیلرک مخارج حروفک یاقینلغہ اہمیت ویرلمش، سسجہ زایہ یاقین اولان س باشدہ اولدیغی حالہ س، ش، ص، ض، ط، ظ طاقیمی وجودہ کتیرلمشدر۔

تعلیمی قولایلشدیرمق ایچون الفبایہ بویلہجہ منطقی برترتیب ویرلدکن صوکرہ ہر حرف خارجدہ بررشیئہ بکزرہ دیلرک شکلرینک حفظی قولایلشدیرلمشدر۔ مثلاً بن جوجق ایکن بکا حرفلرک نہیہ بکزرہ دکلری شویلہجہ او کردلمشیدی: الف جبوق کیجہ، (ب) بلی ا کریجہ، (ت) اوکابکزرہ، (ث) اوکابکزرہ، (ج) دوه بویونلی (ج شکلنک gamal یعنی جمل لفظ فنیکی ویا عربیسندن آلدیغی دہ بیلنیورمش)، (د) دوه دوداقلی؛ (ذ) اوکا بکزرہ؛ (ر) اوراق کی، (ز) اوکا بکزرہ، (س) اوچ دیشلی، (ش) اوکا بکزرہ؛ (ص) بادم کوزلی؛ (ض) اوکا بکزرہ، (ط) تک قوللی، (ظ) اوکا بکزرہ؛ (ع) آغزی آچیق (غ) اوکا بکزرہ؛ (ف) قوزی باشلی، (ق) قویون باشلی؛ (ک) (المزده کی صوپارہدہ شکلی بویلہ ایدی وغالباً بوندن طولانی اولملی کہ بونی برشیئہ بکزرہ دہ میہرک (ک) اگری بوگری دیمشردی)؛ (ل) چوکان کی؛ (م) چوماق کی، (ن) چاناق کی؛ (ه) ایکی کوزلی؛ (و) باشی ا کریجہ، (ی) ستیل قولی۔

بویلہجہ حرفلر برکرہ بررشیئہ بکزرہ دلدیکی کی بردہ الفدہ یوق، ب آلتندہ بر نقطہ، ت اوستندہ ایکی نقطہ، ث اوستندہ ث اوچ نقطہ، ج قارندہ بر نقطہ، ح دہ یوق، الخ دیہ ہانکی حرفلرک نقطہ سز و ہانکیلرینک نرہ لری نقطہ لی اولدیغی کوستریلیر ایدی۔

بوندن صوکرہ کی درسی نہ او قودان بیلورایدی، نہدہ بن آ کلا یور ایدم۔ خوش بوندن اول او قونان ایکی درس دہ آ کلا شلمیور، از بردن کچیلیوردی یا! فقط الف کوسو آن، الف کہ سا آن، الف کوتور آن نک ییلر کچوب فرقہ واردقن صوکرہ بونلرک نہ دیمک اولدقلرینی او قودانلردن صوردم، ہیچ بریسندن بر جواب آلہ مدم۔ چونکہ مقصدک الف ایکی اوستون آن، الف ایکی اسرہ آن، الف ایکی اوترو آن اولدیغی بیلن قالمش ایدی۔ فی الواقع دیلزدہ بوکون اوستون کلمہ سی حالا یاشیور ایسہدہ «اسرہ» «و» اوترو» کیم بیلر نہ زماندن بری اورتہدن قالمشدر۔ اسرہ نک اصلی آستار کلمہ سندن

استدلالاً آست + آر اولديغنی بزه تورکیات اوکرتدیکی کبی اوترونک ده ۴۶۶ تاریخنده
تألیف اولنان « کتاب دیوان لغات الترك » آدی ائردن : اترو - « قبالة کل شیئی . يقال
« أل منکاترو کلدی » ای انه جاء بقبا لتي » [۱] دیه ایتدیکی تعریفدن « قارشی » معناسنه اولديغنی
اوکره نیورز . دیمک که خواجه نصرالدین مرحومک : « اوغللر کنزک آدینی ایوب قویما ییکز ،
قوللانیله قوللانیله ایب اولور » دیدیکی کبی ایکی اوستون ، ایکی اسره ، ایکی اوتروده قوللانیله
قوللانیله نه اولديغنی بیلنمز برحاله ککشره . نته کیم « ایوب » آدی ده عوام دیلنده « ایب »
اولمشدز . چوجقلغمه عائد شو خاطره یی بوراده یازمقدن مقصدم قارئین کرامدن پک آزینک
شواصول تعلیمی کوردکلری وپک چوغنک بیلمدکلری جهتله تاریخ تعلیممزده کیم بیلیر
قاج عصر حکم سورن شواصولک شویله جه تاریخه کچه جک صورتده تثبیتنی تأمین ایتک
وشو « اسره » کله سنه نظراً بواصولک بلکه ده عثمانلیقدن اول میدان قونلديغنه اشارتله
مؤرخلر مزک بومسئله حقنډه نظر دقتنی جلب ایلکدر . فی الواقع شمدي یه قدر کوريله بیلن
عثمانلی آثارنده « اسره » نک آشاغی معناسنده قوللانیلديغنه تصادف ایدلمدیکندن حرکه لره
بویله تورکجه برر قارشیلک بولماسی حکومت عثمانیه نک تأسسندن اول اولمق اقتضا ایدر .
شمدي اصل موضوعمزه کله لم :

معلومدر که بوکون مدنی ملتک قوللاندقلری الفبالرک هپسی فیکه الفباسندن آلمشدر ؛
فقط هرشیده اولديغنی کبی الفبا خصوصنده ده شرق ایله غرب بربرندن آیرلمشدر . شرق
اسکی طرزینی محافظه ایتمش صاغدن صوله یازیور ؛ غرب ایلک اوکجه صاغدن صوله یازمش ،
صوکره قولایلیق ایچون آقیری دویقوری Strongelo اصولنه مراجعت ایتمش ، نهایت پک
طبیعی اوله رق صولدن صاغه یازمقده قرار قیلمش ؛ شرق لزومنی آکلادیغنی اکسیکلکلری
نقطه لرله ، حرکه لرله اکماله اوغراشمش ، غرب صائته لرده برر حرف شکنده وجود
ویره رک حرکه لری کله لره صوقمش ؛ شرق حرفلرک قیمت اساسیه لرینی قورومایه چالشمش ؛
غربده هرملت حرفلره کندي دیلنده لزوم کوردیکی صدایی ویردیرمش ؛ ایشته بوسبيله
شرق ایله غرب الفبالری ظاهرده بربرندن پک آیری برحاله کیرمشلر . فقط ایجه تدقیق
اولنورسه بوکون بیله بوتون الفبالرک براصلدن اولديغنی میدان چیقار . شمدي بزه شوایکی
الفبا منظومه سنی براز تدقیق ایده لم . بوخصوصده ایلک کوره جکمزشی حرف صیره لرینک

[۱] ینه بو کتابده : اسرا - حرف ومعناه « تحت » واسرا - ... دون دیه قید

حالا ایکی طرفدہ عینی اولدیغیدر، یعنی ابجد ترتیبی در. شمدی شورایہ ابجد ترتیبی اوزرہ ایکی الفبایی ده یان یانہ یازہ لم دہ باقہ لم نہ لر اولمش :

،	h	،	g	،	f	،	e	،	d	،	c	،	b	،	a
،	ا	،	ب	،	ج	،	د	،	ه	،	و	،	ز	،	ح
،	i	،	j	،	k	،	l	،	m	،	n	،	o	،	p
،	ط	،	ی	،	ك	،	ل	،	م	،	ن	،	س	،	ع
،	r,q	،	s	،	t	،	u	،	v	،	x	،	y	،	z
،	ف	،	ص	،	ق	،	ر	،	ش	،	ت	،	ث	،	خ
،	ض	،	ظ	،	غ	،									

ایشته شرق وغربده الفبا ترتیبک بر اولدیغنی بزه شو جدول پک کوزل کوستریور، شو برلك تا « کلن » کلمه سنه قدر تمادی ایدیور. اوندن صوکره نادراً اورتده واکثریا نهایتده بویرلکه آریلق عارض اولیور. بوده هر ملتک نقصاتی آکلادیغی صوتلری ادا ایده جک شکلری صوکه علاوه ایتھ سندن ایلری کلیور. نصل که عربلر ثخذ، ضغط [*] حرفلرینی صوکره دن علاوه ایتھلر، عجملرده پ، چ، ژ، گ شکللرینی مخرججه قریبتی اولان حرفلره ایکشر نقطه دها علاوه سیله آرایه صوقشدیر مشلردر. بزده گ، گت، گت حرفلرینی (ک) دن صوکره یه کتیر مشر.

شمدی اوروپا لیلر حرفلری نصل تصرف ایتھ، عربلر نصل تلقی ایلش؛ شوکا برکوز کزدره لم :

اوروپا برنجی « آلف » حرفنی اسمنک باشنده کی صائته یه تخصیص ایله دائماً A آ اوله رق قبول ایتھ، عرب بوکا همزه دیمش : وضع اصلیسندہ کی صوتی اظهار ایتدیر مک ایچون یان یانہ ایکی الف (ا ا) یازمش، صوکره « الف ممدوده » دیمش، اوستنه برمد قویمش (آ) اولمش؛ (و) حرفنک اوکنده قیمتی غائب ایتھ، خلاصه قارمه قاریش برشی اولمش. اوروپا لسانلرنده، اصل تورکجه ده اولدیغی کی (ه) اولمادیغندن بونی ده e صائته سنه تخصیص

[*] قاموسده « ابجد » ترتیبک « کلن » ه قدر اولان کلمه لرینک برر شاه آدی اولدیغی بیان اولندقدن صوکره : « بعد زمان ثخذ وضغط حرفلرینه ده ظفریاب اولملریله آنلره ردیف ایلمکله بوالتی حروفه روادف اطلاق ایلدیلر. » قاموس جلد ۱ ص ۱۰۷۳.

ایتمش . بز ایسه هم (ه) هم ده خانه ، کاشانه کی کله لرده e ، « آطه » سوزنده a یرینه قوللانیورز .

اوروپاده ی ایکی حرف اولمش i صائته یه تخصیص ایدلمش z آلمانجه ده صامت ی اولمش ، بزده ایسه بر شکل ایکی خدمتی ادا ایدیور .

اوروپا (و) ی f یامش ، اورتیه بر o علاوه ایش ، u یه ایکی شکل ویره رک بریسی ایله صائت u یی ، دیکری ایله صامت v سسنی ادا ایش . آلمانلر v یی ف تلفظ ایتدکری ایچون v صامته سنی چفته w ایله ادا ایدیورلر .

صامته لره کلنجه b ب رومجه ده v دیکر بوتون دیل لرده ب ؛ c فرانسزجه ده س ، ق ، ک کی اوقوندیگی کی سائر اوروپا دیل لرنده س ، چ ، تچ کی تورلو تورلو تلفظ اولنیور . نصل که بزم ج ایله عربک (ج) ی براولمدیغنه بر عرب معلمک تورک چوجغنه تلفظی تصحیح ایچون : « سزک گیم ! » دیه مشهور خطاری دلالت ایدر .

دیکر صامته لرک هر دیلده کی فرق لری نی بوراده کوسترمکه لزوم یوقدر . هر کس ایشنک چیقارینه باقمش ، کندی قولاینه کلنی قبول ایش . عجباً بزده الفبای اوروپالی کوزیله کوروب اولیله جه تلقی ایده مز می یز ؟ بنجه بوهم ممکن ، هم ده فائده لی اوله جقدر . بوراده بن کندی نقطه نظرمی عرض ایده جکم ، بوایشه عقلی ایرنلر مز ، برده مسئله یی بویوزدن تدقیقه شایان کورورلر و کندی نقطه نظر لری نی میدان قورلر سه مسعود بر نتیجه الده ایدیله جکنه شبهه ایتیورم . ایشته نقطه نظرمی عرض ایدیور ، دیورم که :

بزده (ا) یه A صائتنک خدمتی ویره لم ؛ ا ویاخود آ شکلنی ده آب و آتش کی کله لرده کی A یه حصر ایده لم ؛ e صائته سنه ه حرفنک مختلف شکل لرندن ، بریسی مثلاً r شکلنی تخصیص ایده لم ، کرک عربجه دن آلدیغمز کله لرده کی و کرکسه دیل زده صوکره دن حصوله کلن ه صامته سنی ده ایکی کوزلی ه ایله یازده لم .

ی حرفنه اوچ خدمت ویریورز ، کوره جکی خدمته کوره کندیسنه بر علامت ویره لم ؛ مثلاً i صائته سی یرینه قوللانیله جنی زمان : ی ، ی ، پ ، شکنده ، یعنی نقطه لری یان یانه اوله جغنه ، آلت آله اولسون ؛ ا قنمق ، قلمق کله لرنده کی قالین اسره یی ادا ایچون ی ، ه شکل لرنده یعنی نقطه سز یازلسون ؛ آلمانلرک « یوت » دیدکری z صامته سی خدمتی کوردیکی زمان ایسه ی ، ی صورتنده ، یعنی اصل شکنده یازلسون .

اوروپالیر بر o صائتہ سی ابداع ایتمشلر؛ بزده (و) حرفنک برچوق شکلرندن بردانہ سنی مثلاً و شکلنی اومقامہ تخصیص ایدہ بیلیرز۔ اوروپالیر برطاقم صامت وصائتلر ایچون برقاچ حرفی یان یانہ کتیریورلر، برحرف کی تلفظ ایدیورلر؛ مثلاً فرانسزلر ش یرینہ ch، (چ) ی tch ایله، آلمانلر (خ) ی ch، روملر (ب) ی mb ایله وکذا oi، ei، ou، eu، کی چفته صائتلر یاپیورلر۔ بزده ou صائتہ سنی مثلاً چفته واو ایله (و) شکلندہ یازہ بیلیرز۔

آلمانلر o حرفنک اوزرینہ ایکی نقطہ قویارق eu، و u (او قونور) نک اوستہ دہ ایکی نقطہ وضع ایله ü شکلنی ویروب فرانسز جہ دہ کی u صائتہ سنی الہ ایدیورلر۔ بزده اونلر کی حرکت ایدہ رک o صائتہ سنہ تخصیص ایتدیکمز شکلک اوزرینہ نقطہ یہ بدل (الفبا مزده نقطہ لرک چوقلغندن شکایت اولندیغندن) براوستون قویار ou صائتہ سی ایچون قوللانہ جغمزہ دہ ینہ اویله بر اشارت قبول ایله فرانسز جہ eu صائتہ سنی الہ ایدرز۔ ایشتہ بوضورتله صائتلر مزی تمام ایتمش اولورز۔

تکرار عرض ایدہ یم، ہم بوتکلیفم تورک عالمندہ یدی یوزسنہ دن بری آچیق اولان شومسئلہ یہ دائر عقلمک ایردیکی درجہ دہ بر فکر بیانندن عبارتدر۔ تکلیف ایتدیکمز شکلرک دها کوزل ودها قوللانیشلیلرینی بولمق پک قولایدر۔ ایش اساسی قبول ایتکده در۔ بن تکلیفمک شوطرزیله فرانسز جہ، رومجہ، آلمانجہ عبارہ لر یازدم، اوقونہ بیلدی۔ بوضائتلری بزم کی یاشیلر اوقونمہ سی کوچ و فقط طوغری تلفظی مطلوب اولان کلمہ لری یازمقدہ قوللانیرز، چوجقلر مزی، طورونلر مزی تمامیلہ حروف املائی یازارلر۔ برده ہر تورلو تعدیلات ایله قبولنی تکلیف ایلدیکمز صائتلر اعتیاد مزی اوزرہ متصل یازیله بیلیرلر۔ ال یازیسنده اتصاالک لزومندہ جہان متفقدر۔ مطبعہ لرده قوللانیشلماسی آرزو اولنان منفصل حرفلرک وجودہ کتیرلمہ سی ایچون پک چوق قولایقلرہ مالکز۔ حروف اسلامیہ نک انواعی ایچندہ اک کوزلرینی سچوب بر الفبا وجودہ کتیرمک ایچون بدیعیات متخصصلرینک قراری بوایشنی باشہ چیقارمغہ کافیدر۔

نجیب حاصم

